

חותם פתח תקוה

פסג"ה

מרכז פסג"ה פתח-תקוה
פתח-תקוה רחוב שפירא 21 / 26 מיקוד 49491
טלפון 9314766-03, 9303502-03, פקס 9040567-03כתיבה ועריכה: עליזה וורם
עיצוב: דבורה פסטרנק
אדר תשס"ה מרץ 2005

פתח תקוה "אם השמירה העברית"

פתח-תקווה זכתה לתואר **"אם השמירה העברית בארץ ישראל"**. עם מייסדי המושבה נימנה גרעין של יהודים אמיצים, שעסקו בשמירת המושבה ושדותיה והיו למופת בעוז רוחם. שומריה הראשונים היו: יהושע שטמפפר, יהודה ראב, יעקב זרמתי, דאוד אבו יוסף, מיכל לייב כץ, סנדר חדד, מנדל קופלמן, אברהם שפירא ואחרים.

כבר בספר התקנות של חברת פ"ת קבעו המייסדים: **"יקבעו משמרות של שומרים בלילה, שנים שנים יעמדו על המשמר ויסובבו בחוצות מקום הישוב בכלי נשק בידם"**.

על שמירת המושבה מספר סופר ה"צבי" בשנת תרמ"ו: **"בלילות ישמרו בני המושבה בכל אוות נפשם, והמשמרות על הסדר. וששה עשר פנסים יאירו את הלילה במושבה. צעירי המושבה ידעו להפיל חיתם על הערבים והפלחים אשר סביבתם, וזקניה ישמרו כבודה מבית ומחוץ"**.

במשך השנים הוכיחו שומרי המושבה לערבים, כי היהודי אינו **"וולד אל-מות"** ועל פגיעה ביהודים ורכושם לא יעברו לסדר היום. יהושע שטמפפר, מייסדי המושבה, זכה בתואר **"ראשון להגנה בארץ ישראל"** שניתן לו ע"י אליהו גולומב. יהושע שטמפפר קירב אליו עזי רוח ויחד עמם נלחם במסירות נפש כדי להגן על האדמה והרכוש, גם אם נאלץ לצאת לקראתם בשבת מבית הכנסת.

יהודה ראב, שומרה הראשון של המושבה. היה זה ששכנע את השומר הפלאי דאוד אבו יוסף והשומר זרמתי, לשמש כשומרים במושבה. מהם למד דרכי לחימה והתגוננות, שהתבססו על היכרותם עם הערבים. בביתו עשה את צעדיו הראשונים השומר סנדר חדד שהפך לסמל ה"שומר ללא חת". התפרסם באמרתו: **"איזהו גיבור – זה שיודע לתת מלקות, אך אינו פוחד מלספוג מלקות"** (סנדר חדד).

בחורף שנת תרמ"ו - 1886 היתה ההתנפלות הראשונה על פתח תקוה, שהותירה זעם ותדהמה בישוב בארץ ובגולה. הרב פרומקין מתאר: **"כולם במוטות עבות וארוכות עם מסמרות נטועות בראשיהן"**.

אברהם שפירא מגיבורי המיתוס הארצישראלי. זכה במהלך חייו לכינויים רבים, ובהם: **"הג'דע"**, **"שייח' אברהים מיכה"** ו"זקן השומרים". שפירא קבע את הכלל הראשון בשמירה **"לא להרוג ולא להיהרג"**.

משפירא למדו אנשי **"השומר"** את העיקרון הגדול והחשוב ביותר בשמירה, והוא, **"טיפוח יחסי הבנה עם השכנים על ידי לימוד יסודי לאורחותיהם ונימוסיהם"**.

בהגנה על המקום והרכוש לא נפקד מקומן של נשות המושבה, שנאלצו לצאת כנגד הערבים שבאו לחמוס את השדות. בדרך כלל השתמשו הנשים בקלשונות ובקצאלקעס' (מעגלת עץ), בין נשות החיל התפרסמו: ה"סית אסתר" לבית גרינשטיין שזכתה לכינוי זה מפי הערבים שהעריצו את גבורתה. וחווה פינשטיין, שיצאה להגנתו של הרב פרומקין בהתקפה בתרמ"ו נגד פורעים רבים עם קלשון ותינוקת בזרועותיה. כן זכתה להערכה רבה נחה גרף שעמדה מול ערבי שבא לנקום במשפחתה **"נקמת דם"**.

ביבליוגרפיה:

קטיף, עיריית פתח תקוה, ברוך אורן,
נשות חיל בימי ראשיתה של פתח תקוה
יסודות, עיריית פתח תקוה, א.טרופה.

סוגיות

- מהי תרומתם של שומרי המושבה לדורותיהם לטיפוח מורשת הבטחון בארץ בכלל ובפתח תקוה במיוחד?
- שומרי פתח תקוה זכו לכינויים רבים, ברוך מדוע? וכיצד נשתמרו בתודעה הציבורית?